

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 10.3.2011
COM(2011) 111 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**относно прилагането на Инструмента за сътрудничество в областта на ядрената
безопасност**

Първи доклад — годишни програми за действие за 2007, 2008 и 2009 г.

SEC(2011) 284 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**относно прилагането на Инструмента за сътрудничество в областта на ядрената
безопасност**

Първи доклад — годишни програми за действие за 2007, 2008 и 2009 г.

ПРЕДГОВОР

Настоящият доклад се представя пред Европейския парламент и Съвета и се адресира до Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите на Европейския съюз в съответствие със задълженията за докладване по член 18 от Регламент (Евратом) № 300/2007 на Съвета от 19 февруари 2007 г. за създаване на Инструмент за сътрудничество в областта на ядрената безопасност¹, наричан по-нататък Регламентът за ИСОЯБ.

¹ В разпоредбите на член 18 от Регламента за ИСОЯБ е посочено, че „Комисията разглежда постигнатия напредък при прилагането на мерките, предприети съгласно настоящия регламент, и представя пред Европейския парламент и пред Съвета годишен доклад за реализирането на помощта. Докладът също така е адресиран до Икономическия и социален комитет и до Комитета на регионите. Докладът съдържа информация за предходната година относно финансираните мерки, резултатите от наблюдението, оценяването и изпълнението на бюджетните ангажименти и плащания по страни, региони и браншове на сътрудничество“.

РЕЗЮМЕ

С програмата за ИСОЯБ бе продължено сътрудничеството в областта на ядрената безопасност, започнато с бившия Съветски съюз в рамките на програмата „ТАСИС“, но географският му обхват бе разширен, така че да добие световно измерение. По-долу са представени основните събития във връзка със сътрудничеството в областта на ядрената безопасност и предоставената по ИСОЯБ помощ през периода 2007—2009 г.

В Украйна бе оказана целева подкрепа на регулаторния орган и на оператора. Важно постижение е направената в рамките на съвместен проект с МААЕ оценка на ядрената безопасност на украинските атомни електроцентрали (АЕЦ). Оценката даде ценна информация за състоянието на атомните електроцентрали, както и за управлението на ядрените отпадъци и за регулаторния орган в областта на ядрената енергия в Украйна, и показва, че ядрената безопасност се е подобрила значително през последните години.

В Русия започнатите по програмата „ТАСИС“ проекти бяха продължени в рамките на ИСОЯБ, но не бе възможно да бъдат стартирани нови проекти, тъй като не бе договорена подходяща рамка за сътрудничество. Обсъжда се да бъдат възобновени дейностите по сътрудничеството с ограничен обхват.

В Армения бе даден ход на важни проекти относно АЕЦ „Мецамор“ с цел да се вземат мерки по неотложни въпроси във връзка със сигурността, докато електроцентралата е в експлоатация. Въпреки това Комисията поддържа позицията си, че тази електроцентрала не може да бъде модернизирана, така че да отговаря на съвременните стандарти за ядрена безопасност, и поради това следва да бъде затворена веднага щом това стане практически възможно. В рамките на тези проекти бе проведено обучение на персонала, бе оказана помощ на регулаторния орган в областта на ядрената енергия и бе разработена стратегия за управление на отпадъците с оглед на бъдещо извеждане от експлоатация.

В Беларус и Грузия сътрудничеството бе продължено с относително малки проекти. При все това по отношение на Беларус бяха проведени дискусии за задълбочаване на сътрудничеството с регулаторния орган с цел да се подобрят възможностите му в очакване на изграждането на атомна електроцентрала в страната.

В обхвата на програмата бяха включени следните нови държави от три региона:

Държави, попадащи в обхвата на **европейската политика за съседство**: даден бе ход на проекти в **Египет, Йордания и Мароко** основно с цел да се окаже подкрепа на регулаторните органи.

Югоизточна Азия: стартираха проекти във **Филипините и Виетнам**.

Латинска Америка: започнати бяха проекти с регулаторния орган в областта на ядрената енергия и с оператора в **Бразилия**. Също така бяха установени контакти с **Мексико и Аржентина**.

Друг важен елемент на програмата бе разширеното сътрудничество с МААЕ, имащо за цел да се окаже подкрепа за тематичните технически дейности на национално или регионално равнище. Тези дейности включваха, наред с другото, създаването на култура на безопасност, изграждането на капацитет на регулаторните органи, управлението на отпадъците, безопасността на изследователските реактори и сеизмичната безопасност. Този елемент на програмата ще продължи да бъде много важен през следващите години.

Предоставена бе значителна финансова помощ на **Фонда за изграждане на защитен саркофаг в Чернобил** и на **Сметката за ядрена безопасност**, управлявани от ЕБВР от името на държавите донори. Създадена бе контактна група „Група на Г-8 за ядрена безопасност и сигурност — ЕБВР“, която да следи отблизо проектите за Чернобил. Тази група се председателства от Комисията.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

През 1991 г. Комисията даде ход на частта на програмата „ТАСИС“², отнасяща се до ядрената безопасност, с цел да се отговори на опасенията във връзка с безопасността вследствие на аварията в Чернобил. Между 1991 и 2006 г. за проекти в областта на ядрената безопасност бяха заделени над 1,3 млрд. EUR. Подробна информация за резултатите по програмите за ядрена безопасност в рамките на „ТАСИС“ бе представена в специален доклад през 2009 г.³

От 2007 г. дейностите на ЕС по подпомагане и сътрудничество в областта на ядрената безопасност продължиха в рамките на Инструмента за сътрудничество в областта на ядрената безопасност (ИСОЯБ)⁴. С ИСОЯБ бяха въведени редица промени в сравнение с програмата за ядрена безопасност в рамките на „ТАСИС“, които заслужават да бъдат отбелязани.

Географският обхват вече не е ограничен до държавите от бившия Съветски съюз, а включва всички *трети държави*⁵ по света. Това дава възможност натрупаният от Комисията опит с държавите от бившия Съветски съюз да бъде използван и на други места, за да се отговори на нуждите на държавите с бързо развиваща се икономика, както и на държавите, които разполагат с установени програми за ядрена енергия и имат нужда да подобрят ядрената безопасност, по-специално държавите с бързо разрастващи се ядрени програми. През 2008 г. Комисията обяви своята обща стратегия в съобщение до Съвета и Европейския парламент⁶.

С оглед на потенциалните нужди от световно сътрудничество в областта на ядрената безопасност Съветът на ЕС предложи набор от критерии, които да бъдат спазвани при разглеждането на проекти с нови държави⁷. Комисията взе

² „ТАСИС“ („Техническа помощ за Общността на независимите държави“) е програма на Европейската комисия за подпомагане на 12 държави от Източна Европа и Централна Азия (Азербайджан, Армения, Беларус, Грузия, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Русия, Таджикистан, Туркменистан, Узбекистан и Украйна) и на Монголия при прехода им към демократични пазарни икономики.

³ „The TACIS Nuclear Safety Review Report“ („Доклад за прегледа на ядрената безопасност в рамките на „ТАСИС“), май 2010 г., Italtrend. Договор № 172067, Служба за сътрудничество „EuropeAid“ (AIDCO A4), Европейска комисия (доклад, представен от Комисията пред Комитета по ИСОЯБ).

⁴ Регламент (Евратом) № 300/2007 на Съвета от 19 февруари 2007 г. за създаване на Инструмент за сътрудничество в областта на ядрената безопасност (ОВ L 81, 22.3.2007 г., стр. 1).

⁵ „Трети държави“ са държавите извън ЕС, с изключение на държавите, попадащи в обхвата на Инструмента за предприєдинителна помощ, и, по принцип, индустриализираните държави/държавите с висок доход (вж. бележка под линия 6).

⁶ Съобщение, озаглавено „Отговор на международното предизвикателство на ядрената безопасност и сигурност“ (COM(2008) 312 окончателен, 22 май 2008 г.).

⁷ Заключение на Съвета относно помощта за трети държави в областта на ядрената безопасност и сигурност, 9 декември 2008 г.

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/trans/104601.pdf

предвид тези критерии в преразгледаната си стратегия за ИСОЯБ за периода 2010—2013 г.⁸, която включва и географски приоритети.

Освен това, докато програмата „ТАСИС“ беше съсредоточена върху *помощта* за ядрена безопасност, включваща в много случаи предоставяне на оборудване (материална помощ), ИСОЯБ има за цел засилено *сътрудничество* с оглед на подобряването на ядрената безопасност без предоставяне на оборудване (нематериална помощ), въпреки че това предоставяне може да бъде взето под внимание в специални случаи. Партньорите се насърчават също така да играят по-централна роля при определянето, управлението и изпълнението на тези проекти.

Комисията ще продължи да насърчава схемите за съфинансиране, при които партньорските организации участват основно с предоставяне на помощ в натура (персонал) или с извършване на доставки или работа (допълнителни проучвания, строителни работи), въз основа на предварително одобрени планове за финансиране.

И накрая, вследствие на разширяването на географския обхват на ИСОЯБ в сравнение с „ТАСИС“ нарасна нуждата от международно сътрудничество и координиране на действията с други донори и заинтересовани страни, като например Международната агенция за атомна енергия (МААЕ).

В настоящия доклад е представена информация за изпълнението на годишните програми за действие за първите три години на прилагане на ИСОЯБ (2007, 2008 и 2009 г.), както и за одобрените до края на 2009 г. проекти и за тяхното изпълнение до средата на 2010 г.

С изключение на Русия, междувременно бяха преодоляни повечето от първоначалните трудности, срещнати в етапа на преход от „ТАСИС“ към ИСОЯБ, които се дължаха предимно на забавянето от страна на партньорските държави при подписването на споразуменията за финансиране в новия формат.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ГОДИШНИТЕ ПРОГРАМИ ЗА ДЕЙСТВИЕ

Регламентът за ИСОЯБ бе приет на 19 февруари 2007 г. Стратегията за 2007—2013 г. и първата индикативна програма за 2007—2009 г.⁹ бяха приети от Комисията на 8 август 2007 г. Индикативната програма за 2010—2011 г.¹⁰ и преразгледаната стратегия за 2010—2013 г.¹¹ бяха приети през декември 2009 г. Поради графика за приемане на програмите за действие, което се извършва на годишна основа, и дългия срок за одобрение от органите на партньорските

⁸ Преразгледана стратегия за програмите на Общността за сътрудничество в областта на ядрената безопасност за периода 2010—2013 г. (C(2009) 9822).

⁹ Решение C/2007/3758 на Комисията от 1.8.2007 г.

¹⁰ Индикативна програма за програмите на Общността за сътрудничество в областта на ядрената безопасност за периода 2010—2011 г. (C(2009) 9820).

¹¹ Преразгледана стратегия за програмите на Общността за сътрудничество в областта на ядрената безопасност за периода 2010—2013 г. (C(2009) 9822).

държави действителното изпълнение на повечето проекти по ИСОЯБ започна едва през 2009 г.

2.1. Годишна програма за действие за 2007 г. (ГПД 2007)

Отпуснати средства

ГПД 2007 включваше две части:

- част I — 18 млн. EUR — Решение C/2007/441 на Комисията от 28 септември 2007 г.;

- част II — 58,772 млн. EUR — Решение C/2007/6422 на Комисията от 19 декември 2007 г.

Изпълнение — основни резултати към средата на 2010 г.

На Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), която управлява *Фонда за изграждане на защитен саркофаг в Чернобил*, бе платена втората вноска (10 млн. EUR) по третия ангажимент на Комисията за предоставяне на средства за този фонд.

Сключени бяха договори за подобряване на *ядрената безопасност в Армения* за 90 % от планираните средства (6,9 млн. EUR от общо 7,2 млн. EUR).

Подписани бяха договори за продължаване на помощта, оказвана на място в *четири АЕЦ в Русия и Украйна* (6 млн. EUR по ГПД 2007 — част I). Тази договори обхващат приключването на големите проекти за ядрена безопасност, стартирани в рамките на „ТАСИС“.

В края на 2007 г. бе даден ход на съвместния проект на ЕО, МААЕ и Украйна относно *оценката на ядрената безопасност на украинските атомни електроцентрали*. Този проект бе на стойност 3,5 млн. EUR и бе съфинансиран от МААЕ (0,6 млн. EUR) и ЕС (2,9 млн. EUR). Окончателният доклад бе представен през първата половина на 2010 г.

През август 2009 г. бе сключен първият договор по проекта за завършване на изграждането на *Национален център за обучение по поддръжка и управление за служителите на НАЕК „Енергоатом“ в Украйна* (5,7 млн. EUR). През 2010 г. стартира проект за *дългосрочно управление на безопасността на украинските АЕЦ* (2,5 млн. EUR).

Заделени бяха 1,5 млн. EUR за *намаляване на последиците от чернобилската авария* в Украйна и Беларус.

Тъй като *Руската федерация* не подписа споразумението за финансиране за проектите по ГПД 2007 — част II в предвидения за това срок (края на 2008 г.), съответните заделени средства (28,272 млн. EUR) бяха освободени. Тези средства не можаха да бъдат използвани за други проекти за ядрена безопасност в рамките на ИСОЯБ.

2.2. Годишна програма за действие за 2008 г. (ГПД 2008)

Отпуснати средства

ГПД 2008 също включваше две части:

- част I — 23 млн. EUR — Решение C/2008/3348 на Комисията от 7 юли 2008 г.;
- част II — 48,255 млн. EUR — Решение C/2008/7366 на Комисията от 28 ноември 2008 г.

Изпълнение — основни резултати към средата на 2010 г.

Споразуменията за финансиране по ГПД 2008 — част II, подписани от партньорските държави между юли и декември 2009 г., позволиха изпълнението на проектите да започне през 2010 г. Тъй като през 2007 г. Руската федерация не беше готова да подпише споразумението за финансиране, Комисията реши да преразпредели предвидените за Русия средства (17,2 млн. EUR) за други дейности. Това преразпределение приключи преди края на 2009 г., когато изтичаше процедурният срок. Средствата бяха използвани за проекти в Украйна и Армения и за предоставяне на допълнително финансиране на Фонда за изграждане на защитен саркофаг в Чернобил (10,7 млн. EUR) в очакване на следващия ангажимент за предоставяне на средства.

На ЕБВР бяха платени 15 млн. EUR като вноска по третия ангажимент на Комисията за предоставяне на средства за *Фонда за изграждане на защитен саркофаг в Чернобил*.

Сключени бяха договори за продължаване на *подпомагането на правителствените органи и местните заинтересовани страни*, участващи в дейностите за осигуряване на ядрена безопасност в Украйна (съвместно бюро за подкрепа в Киев, 3 млн. EUR) и в Русия (съвместно звено за управление в Москва, 1,5 млн. EUR).

2.3. Годишна програма за действие за 2009 г. (ГПД 2009)

Отпуснати средства

ГПД 2009 също включваше две части:

- част I — 30,2 млн. EUR — Решение PE/2009/6607 на Комисията от 16 септември 2009 г.;
- част II — 43,5 млн. EUR — Решение PE/2009/9119 на Комисията от 16 декември 2009 г.

Изпълнение — основни резултати към средата на 2010 г.

На *Фонда за изграждане на защитен саркофаг в Чернобил* бяха платени 9,7 млн. EUR, представляващи последната вноска по третия ангажимент на Комисията за предоставяне на средства за този фонд. Направено бе ново

плащане за Сметката за ядрена безопасност (15 млн. EUR), съответстващо на ангажимента, поет от Комисията през 2008 г. Тези плащания към ЕБВР за Чернобил бяха предвидени в ГПД 2009 — част I.

Сключени бяха договори за два проекта на стойност от 1 млн. EUR всеки за продължаване на *подкрепата за руския ядрен оператор в Смоленската и Белоярската АЕЦ*¹².

Използването на предвидените в *общия финансов пакет* средства започна с извършването на одити и проучвания във Виетнам.

Споразуменията за финансиране, отнасящи се до ГПД 2009 — част II, бяха предадени на партньорските държави в началото на 2010 г. Те трябва да бъдат подписани преди края на 2010 г., за да може изпълнението на проектите да започне през 2011 г.

2.4. Годишна програма за действие за 2010 г. (ГПД 2010)

ГПД 2010 също включваше две части:

- част I — 7,7 млн. EUR — Решение PE/2010/3664 на Комисията от 29 юни 2010 г.;

- част II — 61,627 млн. EUR — Решение PE/2010/8016 на Комисията от 29 ноември 2010 г.

Постиганият напредък по годишната програма за действие за 2010 г. не се разглежда в настоящия доклад.

2.5. Използване на средствата по програмата за ИСОЯБ за 2007—2009 г.

В таблицата по-долу е представено обобщение на използването на средствата по ИСОЯБ, отпуснати в рамките на ГПД за 2007, 2008 и 2009 г.

Използване на средствата по програмата за ИСОЯБ
(млн. EUR — положение към средата на 2010 г.)

ГОДИНА НА ГПД	Заделени средства	Средства, за които са сключени договори	Изплатени средства
2007	76,772*	34,224	21,786
2008	71,255	36,461	31,265
2009	73,700	30,200	26,900

Забележка*: включително 28,272 EUR за Русия, които по-късно бяха освободени.

¹²

Съответните договори бяха сключени съгласно правилото n+1 (договорът се сключва през годината, следваща одобрението на програмата за действие) без споразумение за финансиране.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

В рамките на програмата на ЕС за мониторинг, ориентиран към резултатите, за държавите по Европейския инструмент за съседство и партньорство¹³ бяха представени следните основни заключения относно проектите за ядрена безопасност по ИСОЯБ:

- (1) Проектите продължават да се изготвят в съответствие със стратегическите документи на Инструмента за сътрудничество в областта на ядрената безопасност (ИСОЯБ). Те се оценяват като много подходящи и съвместими с основните принципи за безопасност на МААЕ от 2007 г.
- (2) При подобряването на културата на ядрена безопасност чрез ИСОЯБ се вземат надлежно предвид извлечените поуки от програмата за ядрена безопасност по „ТАСИС“, като в същото време се предприемат подходящи мерки спрямо възникващите нужди в рамките на мандат, който вече не е ограничен до региона на бившия Съветски съюз.
- (3) Преходът към ИСОЯБ не причини прекъсване на сътрудничеството с Армения и Украйна, но за изпълнението на проектите по ИСОЯБ в Руската федерация едва сега се създават специални условия.
- (4) Новата инициатива за подобряване на регулаторния надзор чрез проекти по ИСОЯБ е целесъобразна.
- (5) Партньорите в целевите държави оценяват високо проектите по ИСОЯБ с акцент върху обмяната на ноу-хау и на практики.

Проектите в другите региони, попадащи до този момент в обхвата на ИСОЯБ (Латинска Америка и Югоизточна Азия), не са в достатъчно напреднал стадий, за да може да се направят смислени заключения за тяхното изпълнение.

¹³

Система за мониторинг на изпълнението на проектите и програмите за външно сътрудничество, финансирани от ЕС — мониторинг, ориентиран към резултатите, за държавите по Европейския инструмент за съседство и партньорство. Общ преглед на проектите по ИСОЯБ, подложени на мониторинг до средата на 2010 г., доклад на ръководения от INTEGRATION консорциум (INTEGRATION — ICCS-NTUA (EPU) — ECORYS), ноември 2010 г.